

[पा० ६.४.७७.] उवङ्गदेशे च कृते भुव इति रूपम् । कुत्र नेता भवसीत्यत आह यत्र यस्मिन्स्थाने शिवाभिर्मङ्गलरूपाभिर्नियुद्भिश्चाभिः त्वं सचसे सम्बन्धं प्राप्नोषि । नियुतो वायोरित्युक्तोर्नियुतो नाम वायोरश्वाः ताभिर्वायुर्लक्ष्यते वायुना चान्तरिक्षं लक्ष्यते । यत्र च दिवि मूर्धानमादित्यं दधिषे धारयसि लिङ्गुड्ये । किम्भूतं मूर्धानं स्वर्षा स्वः स्वर्गं सनोति ददाति स्वर्षाः षण्णु दाने विट्प्रत्ययः विट्नुनोरनुनासिकस्येदिति [पा० ६.४.४१.] नकारस्याकारः यद्वा स्वः स्वर्गं स्यति तिष्ठतीति स्वर्षाः तम् षोऽन्तकर्मणि घिप् । अन्तरिक्षे व्युत्लोके च यज्ञस्य रजसश्च नेता भवसीत्यर्थः । यत्रेत्यस्य संहितायां निपातस्य चेति [पा० ६.३.१३६.] दीर्घः यस्य तवैतत्कर्म तं त्वां सुग्रूपाणां सादयामीति शेषः ॥ १ ॥

II. ध्रुवांसि धरुणास्तृता विश्वकर्मणा ।

मा त्वा समुद्र उद्वधीन्मा सुपर्णीऽव्यथमाना पृथिवीं दृढ् ॥ १६ ॥

का० [१७.४.१५.] स्वयमातृणां पुरुषे शर्करां हिद्रां ध्रुवासीति । पुरुषोपरि ध्रुवेत्यादिकाण्डकाचतुष्टयेन स्वयमातृणामुपदधाति कीदृशीं शर्करां पाषाणमयीं हिद्रां स्वाभाविकहिद्रयुतां सहिद्राश्ममयीष्टकैव स्वयमातृणोच्यत इति सूत्रार्थः ॥ ऊर्ध्ववृत्ती द्वादशान्तरत्रिपादोर्ध्ववृत्ती अत्र प्रथमस्त्रयोदशार्णस्तृतीयो दशार्णः । हे स्वयमातृणे त्वं ध्रुवा स्थिरासि । कीदृशी त्वं धरुणा भूमिरूपेण विश्वस्य धारयित्री । विश्वं करोतीति विश्वकर्मा तेन सर्वस्य कर्त्रा प्रजापतिना आस्तृता उपहिता । समुद्रो रुक्मः त्वा त्वां मा उद्वधीत् मा रुन्तु । सुपर्णः पुरुषश्च त्वां मोदधीत् रुक्मो वै समुद्रः पुरुषः सुपर्ण इति [७.४.२.५.] श्रुतेः समुद्रसुपर्णशब्दाभ्यां रुक्मपुरुषावुच्येते । त्वं चाव्यथमाना अचलन्ती सती पृथिवीं दृढ् भूमिं दृढीकुरु ॥ १६ ॥

प्रजापतिष्ठा सादयत्वां पृष्ठे समुद्रस्येनम् ।

व्यचस्वतीं प्रथस्वतीं प्रथस्व पृथिव्यसि ॥ १७ ॥

अनुष्टुप् । हे स्वयमातृणे प्रजापतिः त्वा त्वां सादयतु स्थापयतु वा अपां जलानां पृष्ठे उपरि । समुद्रस्य जलसंघातस्य एमन् एमनि अवस्थाने सादयतु इणो